

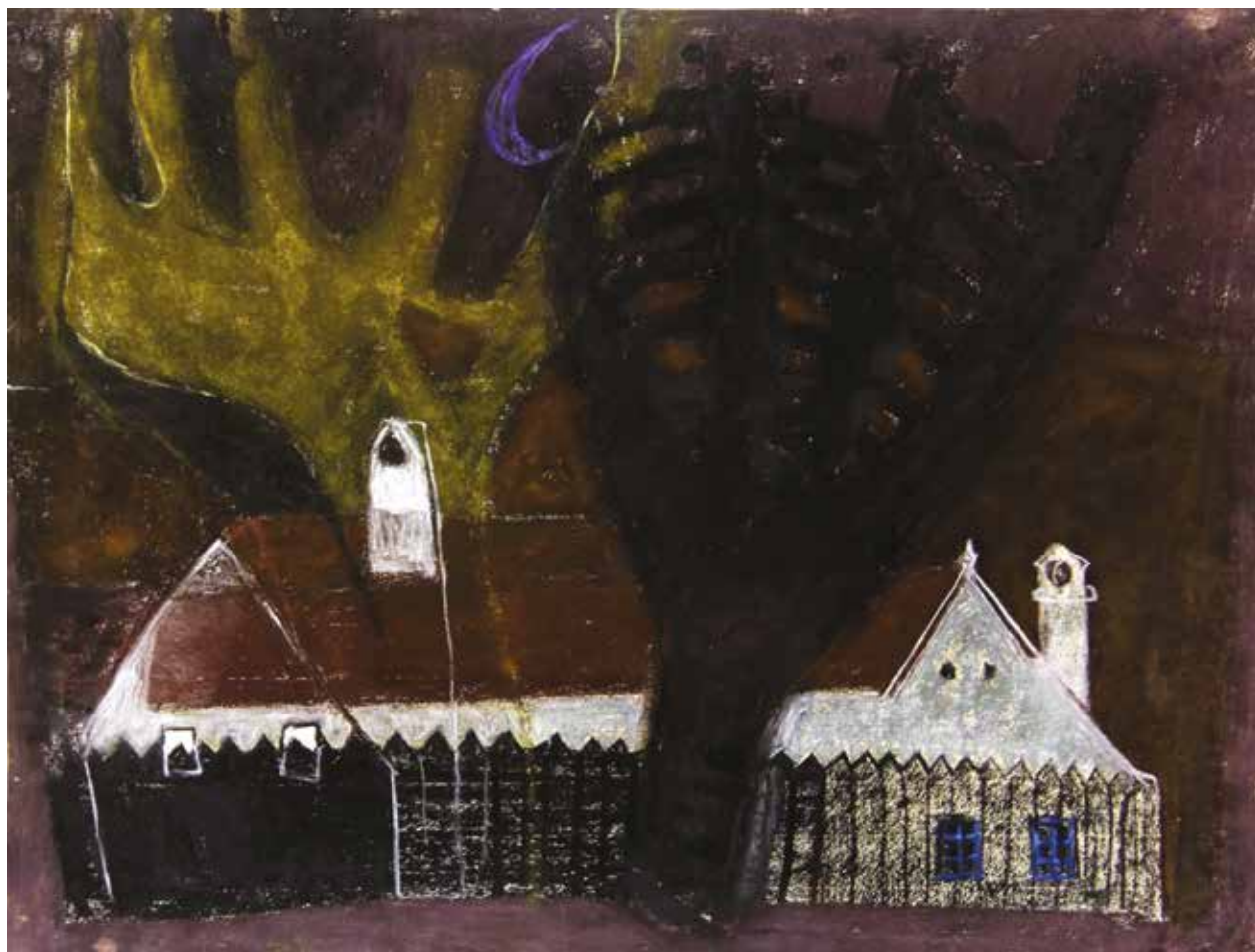
K a k u k T a m á s

Csonka fák, a csonka időben

Zilahy Györgyről először Wehner Tibortól hallottam, talán munkabédeink egyikén, a tatai Öreg-tó önkiszolgáló éttermében. Ezek az alkalmak akkoriban rendszeresek voltak, tekintettel arra, hogy mindketten Tatán dolgoztunk. A menü elfogyasztása után ki-ki visszatért munkahelyére, Wehner a múzeum angolparki kiskastélyába, én a moziüzemi vállalatá avanszált Vágó utcai villába. Úgy tartják, az étkezés fénypontja a desszert, ami esetünkben, a kétfogásos fémtálcás ebéd utáni beszélgetés volt.

Hogy ezek pontosan mikor zajlottak, azt fedhetné jótékony homály is, de Györe Balázs barátom szerint abban az életkorban vagyunk, amikor már semmit nem kell szégyellnünk. Úgyhogy nézzünk

farkasszemet a valósággal, a múlt század hetvenes éveinek végén ismertem meg Zilahy György nevét. A Tibortól hallottak felgyújtották a fantáziámat, de enyhe szorongás is előtört, hogy ilyen fiatalon vége szakadhat az emberi életnek. Az sem vigasztalt, ha művésszel esik meg ez az igazságtalanság, azért az utókor előbb-utóbb mérlegre teszi/teheti az örökül hagyott életművet. A fiatalon elhunyt művész első, posztumusz kiállítását komoly kritikai siker követte, de azután sokáig nem lehetett hallani róla. Wehner Tibor tárlatszervezéseivel, katalógusokba írt ismertetőivel, művészeti folyóiratokban közölt tanulmányaival, és az életművet összefoglaló első kiadvánnyal (Zilahy György, Tatabánya, 1984.) sokat

Csukott szemű házak /papír, olajpasztell, 1962–1966

Bús éjféli óra / olajpasztell, papír, 1962–1966

tett azért, hogy ez megváltozzon. A recepció Kövesdi Mónika jóvoltából most új könyvvel bővült, a művészettörténész szerkesztésében megjelent reprezentatív kivitelezésű Zilhay György album teljes körű képet kíván adni a tatai származású művész munkásságáról.

A kötet Kövesdi Mónika *Egy ember áll a furcsa kertben* című (az egyik Zilhay festménytől idézett) tanulmányával indul: „Zilahy tragikusan korai halála, a sors által rövidre mért alkotói idő megakadályozta, hogy művészete beépüljön a magyar művészet folyamába. A művész messziről indult és későn ért be, s mire végül a teljesen kidolgozott saját stílus és motívumrendszer birtokában, a katartikus erejű sorozat megalkotásával kellően felkészültnek érezte magát a bemutatkozásra, a megnyitót már nem érthette meg.” Megrázó, drámai sors, színpadi író után kiáltana, ha nem lenne ilyen húsbavágó ez a végzetes elrendelés. Kövesdi esszéjéből megtudhatjuk, hogy a lélektanilag nagy nehézségek árán megszülető, robbanó hatású művészi látomások gyutacsa a prágai zsidótemető meglátogatása volt, amelyhez további ösztönzést adtak a tokaji és környékbeli zsidótemetők. „Innen kiindulva aztán a temetőkeretek és a sírkövek

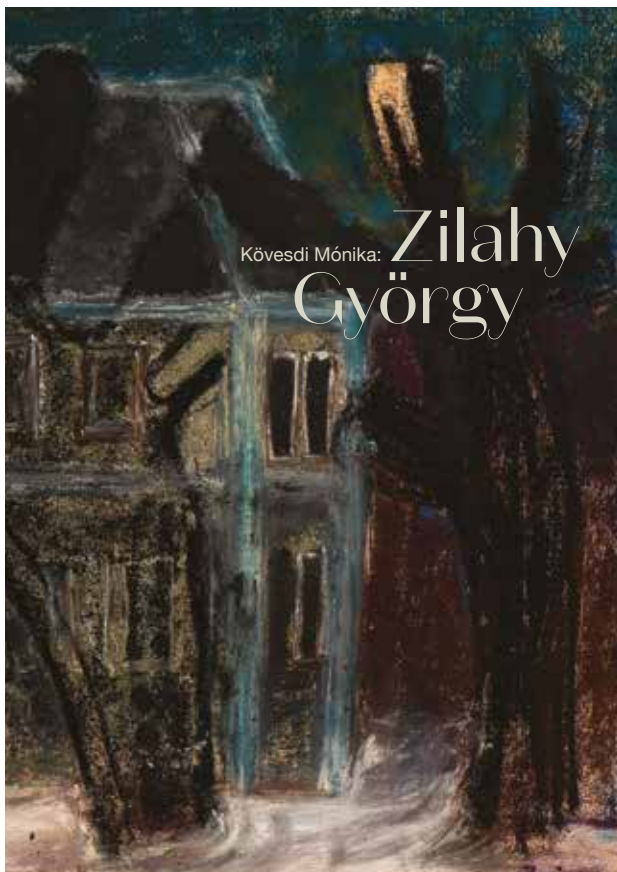
motívumai a kert-szimbolikához, a mulandóság-érzéshez, a festői létértelmezés képeihez járulnak hozzá.” Kövesdi értelmezésében ezek az érzések válnak „összefüggő jelrendszerré”, amelynek centrumában „egy álombeli (éjszakai) kert áll”. Ahol a tiszai ártéri fák látnoki megpillantásának hangulatát, a tanulmány mottójául választott, Pilinszky Apokrifjának részlete is érzékelteti: [...] „Valamikor Paradicsom állt itt./ Félálomban újuló fájdalom:/ hallani óriási fáit!” Kövesdi pontos megállapítása szerint a művészi oeuvre kulcsmozzanatáról van szó, ami Zilahyt elszakította az 1962 előtt készült képek hagyományos felfogásától, és „A természetelvű festői világ egyszerre csak átalakult, és tulajdonképpen hirtelen, váratlanul egy teljes egészében szimbolikus, szürrealista összefüggésekben megformált, konstruktív erővel összefogott művészi világba fordult át.”

Mindkét alkotói korszakot nyomon követhetjük a Képek fejezetben, ahol a szerkesztői figyelem kiterjed arra is, hogy a művek címe mellett, jelölt a keletkezés évszáma is, a műalkotások mérete, technikája, és fellelhetőségük helye. A hetvenkilenc alkotás többsége olajpasztellel készült, de láthatunk grafikákat is, a kiváló nyomdai minőségű válogatásban.

Kenyér és korsó /olaj, vászon, 1962–1966

Kövesdi Mónika néhol egy-egy képet konkrét műelemzéssel egészít ki, s ezzel a perspektívával is közelebb visz Zilahy festői világához. „A kerítéssel körülzárt, fehér falú házak körül csupasz ágú fák nyúlnak az égbe, ahol fekete varjak keringenek. A varjak baljóslatú jelenlétét fokozza a háttér vörös színe, amely az ellenfényben álló fák kontúrján is megjelenik. A téma – a kis falu képe – idilli is lehetne, a táj mégsem békés, inkább vészterhes, fenyegetettséget kifejező.” (Fekete falu) A Szemelvények a kortársak visszaemlékezésének gyűjteménye, Zilahy György alakjának, emberi habitusának megidézése. Példaként álljon itt egy rövid részlet Szerényi Győző írásából: „1956-ban végzett Domanovszky tanítványként, 10 évig formálta szellemét, látásmódját, érlelte formálódó műveit, közben persze egész kis galériát hozott össze belőlük. Az ismerősei, a barátai csodájára jártak, és csodálkoztak, hogy miért nem lép nyilvánosság elé. 1966-ban látta elérkezettnek. Éppen készült rá a Csók Galériában. Nem érte meg. Néhány nappal előbb vitte el a halál...” A Fotók gyűjteményében találhatunk a tatai gyermekkor családi felvételeiből, a műtermében, az általa vezetett szakkörökben, a művésztáborokban készületekből is. Az Adattár egészíti ki ezt a nagyon fontos albumot, melyben a megszenvedett művek beszélnek Zilahy rövid életének igazi valóságáról, mint a „A kopár domb fái” az őszi, az elmúlásról.

Kövesdi Mónika: Zilahy György
Tervezte: Szabó Andrea Ferenczy Noémi-díjas
grafikusművész
Kiadó: Kuny Domonkos Múzeum, 2020., Tata

Zilahy György

(Tata-Tóváros, 1929. április 6. – Budapest, 1966. május 4.)
festőművész 1956-ban végzett a Képzőművészeti Főiskolán, mestere Domanovszky Endre volt. Zilahy György képzőművészeti szakköröket vezetett, egyik művésztanára volt a tiszacsegei, a tokaji művésztalponok. Első budapesti, bemutatkozó kiállítása előtt váratlanul elhunyt. Tokajban emléktábla őrzi a nevét, hagyatéka 1974-ben került a tatai Kuny Domonkos Múzeumba.

S z e r z ő i n k

Dr. Boros Lili PhD
művészettörténész

D. Udvary Ildikó
művészettörténész

Dr. Egri Mária
művészettörténész

Garami Gréta
művészettörténész

Kakuk Tamás
író

Sipos Endre
művészetfilozófus

Szurcsik József
festőművész, író

Verebes György
festőművész, író

Wehner Tibor
művészettörténész

B o r í t ó n

Mayer Éva és Majoros Áron Zsolt a meddőséget
és az ezzel járó traumatizált helyzetet dolgozza fel
„BÖLCSŐK” című installációjában.

H á t s ó b o r í t ó n

Tenk László / Sikátor a tengerre, 2000

B o r í t ó b e l s ő n

Baráth Fábián / Babel- szobor Szabó Gyurinak, 2020
Aknai János / Emlék

A lap megrendelhető
a Felvidéki Magyar Szépművészeti Egyesület
kiadó (femsze@gmail.com)
és a szerkesztőség
(atelier.folyoirat.revkomarom@gmail.com)
email címeiken.

A folyóirat megvásárolható
Szlovákiában és Magyarországon.
Észak-Komárom / Madách Könyvesbolt
(Jókaiho 25, 945 01 Komárno),
Dunaszerdahely / Kortárs Magyar Galéria
(Gyulu Szabó 304/2, 929 01 Dunajská Streda),
Párkányban a Bestseller könyvesboltban
(Hlavná 129, 943 01 Štúrovo),
Budapest / Írók Boltja
(Andrássy út 45.)

ATELIER művészeti folyóirat
XXIII. évfolyam, 2020. 3. szám
Megjelenés negyedévenként

K i a d ó

a Felvidéki Magyar Szépművészeti Egyesület

Felelős kiadó a kiadó mindenkori elnöke

F ő s z e r k e s z t ő

Miglinczi Éva

e-mail: atelier.folyoirat.revkomarom@gmail.com

mobil: + 36 70 217 0280

A szerkesztőség címe

Kós Károly út 3. fsz. 3., Tatabánya 2800

M u n k a t á r s a k

Fecsó Szilárd - Kassa

e-mail: fecso.szilard@gmail.com

Lacza Tihamér - Nyárasd

e-mail: laczat@gmail.com

Borító- és lapterv

Szabó Andrea grafikusművész

Nyomdai előkészítés – Szabó Andrea

Nyomda - EPC Nyomdaipari Kft.

2040 Budaörs, Baross u. 77.

Postacím: 2040 Budaörs, Pf. 48.

Bankszámla OTP Bank Nyrt. Magyarország

Számlaszám 11740030-24034067

Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság

CE/6766-4/2019

T á m o g a t ó k

Kernstok Károly Művészeti Alapítvány

Köszönjük a hazai és külföldi alkotók-írók,
fotográfusok, a könyvkiadók, a művészeti intézmények,
valamint a jogutódok hozzájárulását az írások-
képek közléséhez.

Ár: 4.5 €, 1 400.- Ft

ISSN 1336-1678

9 771336 1160034